

9. Κώδικας Δεοντολογίας Μεταπτυχιακής Φοίτησης με Ερευνητικό Προσανατολισμό

1. Εισαγωγικά

Ο Κώδικας Δεοντολογίας Μεταπτυχιακής Φοίτησης με Ερευνητικό Προσανατολισμό αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας του Πανεπιστημίου Κύπρου (εφεξής ΠΚ). Εξειδικεύει θέματα που σχετίζονται με την έρευνα που διεξάγεται από διδακτορικούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές ή συνεργαζόμενους επιστήμονες (βλ. κατωτ. § 3) στο πλαίσιο προγραμμάτων, διδακτορικών διατριβών, μεταπτυχιακών εργασιών κλπ., με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους καθώς και τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των εποπτών αυτής της έρευνας έναντι όλων, του ΠΚ ή τρίτων. Εννοείται ότι ισχύουν οι προβλέψεις του Κώδικα Δεοντολογίας Διδασκαλίας, της Πολιτικής αποδεκτής χρήσης υπηρεσιών και συστημάτων πληροφορικής και επικοινωνίας, της Πολιτικής του ΠΚ για την εκπόνηση Εφαρμοσμένης/Βιομηχανικής Έρευνας και παροχής σχετικών υπηρεσιών, καθώς και της Πολιτικής Διανοητικής Ιδιοκτησίας του ΠΚ., όπου αυτό απαιτείται.

2. Η ελευθερία της έρευνας και τα εχέγγυα διασφάλισής της

Η έρευνα που διεξάγεται στο Πανεπιστήμιο Κύπρου αποσκοπεί στην προαγωγή της επιστημονικής γνώσης, η οποία μέσω της αξιοποίησής της, συμβάλλει στην αναβάθμιση του διδακτικού έργου του Πανεπιστημίου και ευρύτερα στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου και στην οικονομική ανάπτυξη της Κύπρου. Η έρευνα προάγει την ανθρωπίνη γνώση και την καινοτομία και κατά συνέπεια συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής ατόμων και ομάδων. Η διεξαγωγή του ερευνητικού έργου του Πανεπιστημίου γίνεται με πλήρη σεβασμό στην ελευθερία των ερευνητών, χωρίς την οποία αυτή δεν είναι δυνατόν να διεξαχθεί. Στην έρευνα ισχύει αντίστοιχη θεσμική αρχή με εκείνη της ακαδημαϊκής ελευθερίας, η οποία διέπει την ανώτατη εκπαίδευση. Η ελευθερία της έρευνας διασφαλίζεται από την ανεξαρτησία του Ιδρύματος από πολιτικές και οικονομικές εξαρτήσεις.

Η προστασία της ελευθερίας της έρευνας είναι από τις βασικές υποχρεώσεις του Συμβουλίου και της Συγκλήτου. Το Πανεπιστήμιο Κύπρου είναι χώρος ελεύθερης διακίνησης ιδεών με πλήρη σεβασμό στην ανεμπόδιστη έκφραση της διαφορετικότητας.

Εγγυήσεις της ανεξαρτησίας της έρευνας αποτελούν αφενός, ο έλεγχος δεοντολογίας από την ίδια την ερευνητική κοινότητα στο πλαίσιο διαδικασιών αυτορρύθμισης, καθώς οι ερευνητές έχουν πρωτίστως συμφέρον τη διασφάλιση της ακεραιότητας και αξιοπιστίας των δραστηριοτήτων τους· αφετέρου, η εξασφάλιση εκ μέρους του Πανεπιστημίου πλαισίου ανεμπόδιστης ανάπτυξης των ερευνητικών πρωτοβουλιών, μέσω των σχετικών Κανόνων και Κανονισμών, αλλά και η δημιουργία συνθηκών που επιτρέπουν στους ερευνητές την εξασφάλιση της χρηματοδότησης της έρευνας από κρατικές και μη πηγές. Οι ερευνητές πρέπει να δημοσιοποιούν τις πηγές χρηματοδότησης της ερευνητικής τους εργασίας. Κατά τη σύναψη συμφωνίας χρηματοδότησης οφείλουν να ελέγχουν και να απορρίπτουν τους όρους που θέτουν εν αμφιβόλω την ελευθερία τους κατά τον σχεδιασμό, τη διεξαγωγή ή τη δημοσίευση της έρευνάς τους. Νοείται ότι αν το αποτέλεσμα της έρευνάς τους έχει οικονομικό όφελος για τους χρηματοδότες ή τους ερευνητές, τότε μπορεί να ισχύσει απαγόρευση της δημοσίευσης για ένα προσυμφωνημένο χρονικό διάστημα.

3. Ερευνητές

Οι Μεταπτυχιακοί Φοιτητές Διδακτορικού Επιπέδου ή Μάστερ σε προγράμματα σπουδών ερευνητικού περιεχομένου, θεωρούνται ως Ερευνητές. Ερευνητές για τους σκοπούς του παρόντος Κώδικα δύνανται να θεωρηθούν και οι φοιτητές που εκπονούν διπλωματική εργασία.

4. Ορθή ερευνητική πρακτική

Η ορθή ερευνητική πρακτική βασίζεται στις θεμελιώδεις αρχές της ακεραιότητας της έρευνας, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι κάτωθι:

4.1. Αξιοπιστία: Κάθε επιστημονική έρευνα πρέπει να διεξάγεται με τρόπο που εγγυάται την αξιοπιστία της, η οποία αντανακλάται στον σχεδιασμό, τη μεθοδολογία, την ανάλυση και τη χρήση των πόρων, καθώς και την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της, διασφαλίζοντας έτσι την ποιότητά της (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 1.2, 2.7).

4.2. Αμεροληψία / Ακεραιότητα/ Εντιμότητα: Όλα τα μέλη της ερευνητικής κοινότητας του Πανεπιστημίου Κύπρου δεσμεύονται από την αρχή της έντιμης μεταχείρισης όλων των προσώπων με τα οποία συνεργάζονται, όπως και την τήρηση των αρχών της δικαιοσύνης, της αξιοκρατίας και της αμεροληψίας. Οφείλουν να απέχουν από οποιεσδήποτε δραστηριότητες ή ενέργειες θα μπορούσαν να συνιστούν ή να υποδηλώνουν εύνοια ή προκατάληψη ή αρνητική προδιάθεση προς συνεργαζόμενα πρόσωπα. Υπάρχει υποχρέωση αποχής από οποιαδήποτε ενέργεια στην οποία ανακύπτει θέμα σύγκρουσης συμφερόντων τους. Οι ερευνητές οφείλουν να απέχουν από οποιαδήποτε πράξη η οποία συνιστά εκμετάλλευση της θέσεώς τους έναντι φοιτητών και των νεοτέρων τους (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 2.8, 2.9 και Κώδικα Δεοντολογίας Διδασκαλίας § 2.1).

4.3. Η ανάπτυξη, η διεξαγωγή, ο έλεγχος, η υποβολή εκθέσεων και η παροχή πληροφοριών σχετικά με μια έρευνα πρέπει να προάγονται εγκαίρως με διαφανή, δίκαιο, πλήρη και αμερόληπτο τρόπο.

4.4. Ίση μεταχείριση: Όλα τα μέλη της ερευνητικής κοινότητας του Πανεπιστημίου Κύπρου απολαύουν του δικαιώματος στην ίση μεταχείριση· υποχρεούνται επιπλέον να σέβονται το αντίστοιχο δικαίωμα των άλλων ερευνητών και των συνεργατών τους, χωρίς καμία μορφή άμεσης ή έμμεσης διάκρισης, που βασίζεται σε φυλετικά, εθνικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά, στη γλώσσα, το φύλο και το γενετήσιο προσανατολισμό, τις θρησκευτικές, πολιτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις, την ιδιωτική ζωή, την υγεία και σωματική ικανότητα, καθώς και την οικονομική ή/και κοινωνική κατάσταση των ατόμων (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 1.1 και Κώδικα Δεοντολογίας Διδασκαλίας § 1.4).

4.5. Σεβασμός: Κατά τη διάρκεια οποιασδήποτε ερευνητικής δραστηριότητας όλα τα εμπλεκόμενα μέλη συμπεριφέρονται με τον προσήκοντα σεβασμό ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων με τα οποία συνεργάζονται, απορρίπτοντας οποιασδήποτε μορφής εξαπάτηση, εξαναγκασμό, ή παρενόχληση. Η συμπεριφορά των ερευνητών διέπεται από σεβασμό προς τη βιολογική και πνευματική ακεραιότητα του ανθρώπου, καθώς και μέριμνα για τη φύση και το περιβάλλον. Επιπροσθέτως, όλες οι ερευνητικές δραστηριότητες διέπονται από τον δέοντα σεβασμό στα δικαιώματα της διανοητικής ιδιοκτησίας των μελών του Πανεπιστημίου και των συνεργαζόμενων φορέων, τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 1.1 και Κώδικα Δεοντολογίας Διδασκαλίας § 3.1, 3.2 και τους περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας Κανόνων).

4.6. Λογοδοσία και διαφάνεια: Κάθε ερευνητής και η ομάδα στην οποία συμμετέχει έχουν υποχρέωση να επιτρέπουν την πρόσβαση στα πλήρη αποτελέσματα που προέκυψαν από συγκεκριμένο ερευνητικό μέσω της συνήθους οδού των επιστημονικών δημοσιεύσεων ή παρουσιάσεων σε επιστημονικά συνέδρια. Η μεθοδολογία της έρευνας πρέπει να είναι εμφανής. Τα πρωτόκολλα της έρευνας, στις γνωστικές περιοχές όπου υπάρχουν, πρέπει να τηρούνται με οποιονδήποτε πρόσφορο και αποδείξιμο τρόπο, ώστε τα αποτελέσματα της έρευνας να είναι επαληθεύσιμα, με τήρηση προνοιών εμπιστευτικότητας όπου αυτό είναι αναγκαίο (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 2.5).

4.7. Εκεί όπου η έρευνα διεξάγεται με εξωτερική ή εσωτερική χρηματοδότηση, οι ερευνητές έχουν την υποχρέωση της πλήρους ενημέρωσης του χρηματοδότη για τα αποτελέσματα του προγράμματος αλλά και την πιστή τήρηση τυχόν προνοιών εμπιστευτικότητας και προστασίας εμπορικού απορρήτου (πρβλ. Πολιτική του ΠΚ για την εκπόνηση Εφαρμοσμένης/Βιομηχανικής Έρευνας και παροχής σχετικών υπηρεσιών § 6).

4.8. Οι δεσμεύσεις υπέρ της λογοδοσίας και της διαφάνειας αφορούν την έρευνα από τη σύλληψη της ιδέας έως τη δημοσίευση, τη διαχείριση και την οργάνωση, την κατάρτιση, την εποπτεία και την καθοδήγηση, καθώς και τις ευρύτερες επιπτώσεις της (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 1.3 και Κώδικα Δεοντολογίας Διδασκαλίας § 2.6).

4.9. Η λογοκλοπή, η προσβολή διανοητικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, η ιδιοποίηση ξένων επιτευγμάτων, η απόκρυψη της έρευνας και του ονόματος άλλων ερευνητών, όπως και η παραποίηση αποτελεσμάτων είναι ανεπίτρεπτες και υπόκεινται σε κυρώσεις στο πλαίσιο του Κανονισμού του Πανεπιστημίου (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 1.2).

4.10. Αρχές Ηθικής της Έρευνας/Βιοηθικής: Όσοι διενεργούν έρευνα σε ανθρώπους πρέπει να είναι ενήμεροι για τις αρχές ηθικής και τους ειδικότερους κανόνες δεοντολογίας που διέπουν το αντικείμενο της έρευνάς τους. Ειδικά, κάθε έρευνα που περιλαμβάνει ανθρώπους πρέπει να διεξάγεται σύμφωνα με τις αρχές δεοντολογίας και τις διαδικασίες που απαιτούνται από την Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής καθώς και από τις απαιτήσεις σε θέματα ηθικής της έρευνας που ισχύουν εκάστοτε σε εθνικά, ευρωπαϊκά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα (πρβλ. Πολιτική του ΠΚ για την εκπόνηση Εφαρμοσμένης/Βιομηχανικής Έρευνας και παροχής σχετικών υπηρεσιών § 7).

5. Τήρηση κανόνων ασφαλείας

Οι ερευνητές στο Πανεπιστήμιο Κύπρου οφείλουν να εφαρμόζουν όλους τους αναγνωρισμένους στο οικείο επιστημονικό πεδίο κανόνες ασφαλείας, καθώς και όσους ορίζονται ειδικά στις προβλέψεις για την προστασία ανθρώπων, ζώων, φυσικού περιβάλλοντος, ειδικότερα για προστασία από ραδιενεργές ή άλλες επικίνδυνες ουσίες. Σε περίπτωση που η τήρηση κανονισμών ασφαλείας εξαρτάται από θέματα υποδομών ή εξοπλισμού, οι υπεύθυνοι οφείλουν να ενημερώνουν τους αρμοδίους, ώστε να ληφθούν αμέσως τα απαραίτητα μέτρα (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 2.10).

Οι Πρόεδροι Τμημάτων, οι Διευθυντές Ερευνητικών Μονάδων αλλά και οι ερευνητές που διευθύνουν ερευνητικά προγράμματα οφείλουν να ενημερώνουν, πριν από τη συμμετοχή τους, τους συμμετέχοντες σε αυτά με πληρότητα και ειλικρίνεια και να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία και επιβαλλόμενα επιστημονικά μέτρα για την προστασία της υγείας των συμμετεχόντων και εργαζομένων στα προγράμματα από ατυχήματα ή παρενέργειες που μπορούν να προκύψουν από τις ιδιαίτερες συνθήκες της έρευνας.

Ασφάλεια συστημάτων: Οι βασικές αρχές που οφείλουν να ενσωματώνουν όλα τα ασφαλή συστήματα είναι η εμπιστευτικότητα, η ακεραιότητα και η διαθεσιμότητα. Τα δεδομένα πρέπει να παραμένουν εμπιστευτικά. Είναι απαραίτητο να ελέγχεται η πρόσβαση στα δεδομένα ώστε να γίνεται μόνον από εξουσιοδοτημένα άτομα, καθώς επίσης και να λειτουργούν μηχανισμοί οι οποίοι θα ελέγχουν τη δημιουργία αντιγράφων και θα καταγράφουν όλες τις προσπελάσεις στα δεδομένα. Το σύστημα πρέπει να εγγυάται την ακεραιότητα των δεδομένων, δηλαδή θα πρέπει να βεβαιώνεται ότι τα δεδομένα δεν έχουν αλλάξει με παρέμβαση χωρίς εξουσιοδότηση. Εάν έχει γίνει κάποια αλλαγή, θα πρέπει αυτή να μπορεί να ανιχνευθεί (π.χ. μέσω της δημιουργίας logs, τα οποία καταγράφουν όλες τις προσπελάσεις στα δεδομένα, μέσω κρυπτογράφησης, η οποία μπορεί να εγγραφεί το απόρρητο και την ακεραιότητά τους, κλπ.). Το σύστημα πρέπει να είναι διαθέσιμο στους χρήστες που είναι δικαιούχοι, όταν το χρειάζονται. Εάν ένα σύστημα παύει να είναι διαθέσιμο (π.χ. λόγω βλάβης ή κακόβουλης ενέργειας), θα πρέπει να μπορεί να επανέλθει σε κανονική λειτουργία σε εύλογο χρονικό διάστημα ή και να υποκατασταθεί (π.χ. μέσω ενός διαθέσιμου εναλλακτικού συστήματος, σύμφωνα με την αρχή της αποκατάστασης της διαθεσιμότητας (πρβλ. Πολιτική αποδεκτής χρήσης υπηρεσιών και συστημάτων πληροφορικής και επικοινωνίας του ΠΚ) στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό με αντίστοιχη ευελιξία στην ερευνητική κατεύθυνση.

6. Σχέσεις μεταξύ ερευνητών

6.1. Οι ερευνητές έχουν υποχρέωση αμοιβαίου σεβασμού, αξιοκρατίας και δικαίωμα ίσης μεταχείρισης. Στους νεότερους ερευνητές οφείλεται σεβασμός της προσωπικότητας και δίκαιη αξιολόγηση των ικανοτήτων τους. Οι ίδιοι έχουν, αντιστοίχως, υποχρέωση σεβασμού και αναγνώρισης της εμπειρίας των παλαιότερων.

6.2. Η ατομική συμβολή κάθε ερευνητή σε συλλογικές ερευνητικές προσπάθειες πρέπει να αναγνωρίζεται. Η αποτύπωση αυτής της συμβολής με ακρίβεια, είτε σε επιστημονικές δημοσιεύσεις, είτε σε οποιαδήποτε δημόσια παρουσίαση του ερευνητικού προγράμματος, αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα του ερευνητή. Η σχετική ευθύνη βαρύνει όλα τα μέλη της επιστημονικής ομάδας και ιδίως τους επικεφαλής του προγράμματος. Σε περίπτωση κοινών δημοσιεύσεων ή παρουσιάσεων σε συνέδρια επιβλέποντος καθηγητή-φοιτητή, η σειρά αναγραφής των ονομάτων θα πρέπει να έχει συμφωνηθεί εκ των προτέρων. Κάτι τέτοιο πρέπει να προκύπτει σαφώς από μεταξύ τους γραπτή επικοινωνία.

7. Σεβασμός δικαιωμάτων τρίτων

7.1. Οι ερευνητές στο Πανεπιστήμιο Κύπρου κατά τη διεξαγωγή των ερευνών τους οφείλουν να δείχνουν τον προσηκόντα σεβασμό στην αξιοπρέπεια, την προσωπική αυτονομία και στα ατομικά δικαιώματα τρίτων προσώπων τα οποία εμπλέκονται στην ερευνητική δραστηριότητα. Οφείλουν σεβασμό στην ιδιωτική και την οικογενειακή τους ζωή και στις πεποιθήσεις και τις αξίες τις οποίες έχουν. Απαγορεύεται κάθε δυσμενή διάκριση προσώπων με κριτήριο την εθνότητα, φυλή, εθνική καταγωγή, γλώσσα, φύλο, σεξουαλικό προσανατολισμό, θρησκεία, ιδιωτική ζωή, σωματική ικανότητα, κοινωνικοοικονομική κατάσταση, ή οποιονδήποτε άλλο παράγοντα που δεν συνδέεται με την επιστημονική ικανότητα και ακεραιότητα (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 1.1 και Κώδικα Δεοντολογίας Διδασκαλίας § 1.4).

7.2. Οι ερευνητές οφείλουν να ενημερώνουν, με συνοπτικό μεν αλλά εύληπτο και όσο το δυνατόν πλήρη τρόπο, με ειλικρίνεια και επάρκεια, τα άτομα που πρόκειται να λάβουν μέρος στις έρευνές τους, για τους στόχους τους. Η ενημέρωση γίνεται σε διαφανή, κατανοητή και εύκολα προσβάσιμη μορφή, με τρόπο που μπορεί να γίνει αντιληπτός και κατανοητός από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Οι πληροφορίες παρέχονται γραπτώς, περιλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής επικοινωνίας, ή με άλλα μέσα, εφόσον ενδείκνυται.

7.3. Οι ερευνητές υποχρεούνται να ενημερώνουν επίσης άτομα τα οποία δεν συμμετέχουν στην έρευνα, επηρεάζονται όμως άμεσα από τη διεξαγωγή της.

7.4. Η συναίνεση των ατόμων που πρόκειται να συμμετάσχουν στην έρευνα πρέπει να παρέχεται κατά προτεραιότητα εγγράφως. Στις περιπτώσεις εκείνες που η παροχή έγγραφης συναίνεσης δεν είναι δυνατή ή δεν είναι πρόσφορη λόγω του είδους της έρευνας ή ιδιαίτερων πολιτιστικών και άλλων χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων στην έρευνα ατόμων ή ομάδων, η συναίνεση μπορεί αιτιολογημένα να παρέχεται με οποιαδήποτε σαφή θετική ενέργεια, η οποία συνιστά ελεύθερη, συγκεκριμένη, ρητή και εν πλήρει επιγνώσει ένδειξη της συμφωνίας του υποκειμένου υπέρ της επεξεργασίας των δεδομένων που το αφορούν, για παράδειγμα με γραπτή δήλωση, μεταξύ άλλων με ηλεκτρονικά μέσα ή μαγνητοφώνηση (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 2.1).

7.5. Εκεί όπου η έρευνα διεξάγεται με εξωτερική χρηματοδότηση, οι ερευνητές έχουν την υποχρέωση της πλήρους ενημέρωσης του χρηματοδότη για τα αποτελέσματα του προγράμματος αλλά και την πιστή τήρηση της συμφωνίας χρηματοδότησης, ειδικά τυχόν πρόνοιες εμπιστευτικότητας και προστασίας εμπορικού απορρήτου.

7.6. Οι ερευνητές αποδέχονται ότι η επιστημονική και η κοινωνική ευθύνη απέναντι στους συνανθρώπους συνδέονται αναπόσπαστα.

8. Σεβασμός της διανοητικής ιδιοκτησίας

Οι ερευνητές κατά τη διεξαγωγή της ερευνητικής δραστηριότητας οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους και να μη θίγουν με κανένα τρόπο δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας τρίτων (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 2.6, την Πολιτική Διανοητικής Ιδιοκτησίας ΠΚ και την Πολιτική αποδεκτής χρήσης υπηρεσιών και συστημάτων πληροφορικής και επικοινωνίας του ΠΚ § 6).

8.1. Οποιοδήποτε πρόσωπο λαμβάνει, επίσημα ή ανεπίσημα, γνώση της προόδου ή του προϊόντος των ερευνών πριν από την ολοκλήρωση και δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων τους, οφείλει να τηρεί πλήρη εχεμύθεια και να απέχει από κάθε ενέργεια παραβίασής της και εκμετάλλευσης της γνώσης ή του προϊόντος της έρευνας προς ίδιον όφελος.

8.2. Οι ερευνητές του Πανεπιστημίου Κύπρου αποκτούν δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας επί των έργων και αποτελεσμάτων που προκύπτουν από την έρευνά τους. Η διανοητική ιδιοκτησία περιλαμβάνει το δικαίωμα εκμετάλλευσης του προστατευόμενου έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και της νέας γνώσης που θα παραχθεί με την έρευνά του και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού δεσμού με αυτό (ηθικό δικαίωμα).

8.3. Στην περίπτωση έρευνας που διεξάγεται από ερευνητικές ομάδες υπό την εποπτεία ενός ή περισσότερων επικεφαλής ερευνητή/ερευνητών, το ποσοστό συμμετοχής κάθε ερευνητή στο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας επί εκάστου των προστατευόμενων από το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας έργων που προκύπτουν από την έρευνα αποφασίζεται χωριστά για κάθε έργο από τον/τους επικεφαλής ερευνητή/ερευνητές, ο οποίος/οι οποίοι είναι υπεύθυνος/οι για το σχεδιασμό και εποπτεία της έρευνας. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται με σαφή κριτήρια, τα οποία τίθενται εις γνώση όλων των μελών της ερευνητικής ομάδας εκ των προτέρων (πριν τη διεξαγωγή της έρευνας). Τα μέλη της ερευνητικής ομάδας συναινούν ρητά στην εν λόγω κατανομή πριν τη διεξαγωγή της έρευνας.

8.4. Κατά κανόνα, τα πνευματικά δικαιώματα επί διατριβής (διδακτορικής ή επιπέδου Μάστερ) ανήκουν στον/στην συγγραφέα. Δεν επιτρέπεται η χρήση διπλωματικών και άλλων φοιτητικών εργασιών για ερευνητικούς σκοπούς χωρίς την εκ των προτέρων συγκατάθεση ή συμμετοχή των συγγραφέων τους (βλ. Κώδικα Δεοντολογίας Διδασκαλίας § 2.17). Για επιμέρους μέρη μιας διατριβής (π.χ. εμπειρικά δεδομένα, εννοιολογικά μοντέλα, αποτελέσματα πειραμάτων ή προσομοιώσεων, κλπ.) και στον βαθμό που αυτά προστατεύονται ως έργα, τα πνευματικά δικαιώματα ανήκουν στον/στην συγγραφέα, εκτός και αν άλλο πρόσωπο έχει αποκτήσει, εν μέρει ή εν όλω, τα δικαιώματα αυτά, στο πλαίσιο ερευνητικού προγράμματος λόγω σύμβασης εργασίας, ανάθεσης έργου ή άλλως. Ο επιβλέπων καθηγητής, υπό συγκεκριμένες περιστάσεις που αφορούν και σχετίζονται με τον βαθμό, την έκταση και το είδος της εμπλοκής του στη δημιουργική διαδικασία και στη διαμόρφωση της μορφής του ερευνητικού έργου, μπορεί να θεωρηθεί ως συνδημιουργός του συγκεκριμένου ερευνητικού έργου (το οποίο θα θεωρηθεί, στην περίπτωση αυτή, ως έργο κοινής δημιουργίας), κάτι που, ωστόσο, θα πρέπει να τεκμηριώνεται επαρκώς και εμπεριστατωμένα. Η απλή παροχή γενικών ιδεών και κατευθυντήριων γραμμών δεν αποτελεί συμβολή στη μορφή του έργου και δεν καθιστά τον επιβλέποντα καθηγητή δημιουργό έργου κοινής δημιουργίας. Εάν η διατριβή ή ουσιαστικό μέρος της είναι παράγωγο έργο (αποτελεί τροποποίηση, μετάφραση, προσαρμογή ή εξέλιξη προηγούμενων έργων, τα δικαιώματα επί των οποίων ανήκουν σε άλλα πρόσωπα), οι δικαιούχοι των πνευματικών δικαιωμάτων επί των προηγούμενων έργων δεν θεωρούνται συνδημιουργοί της διατριβής (εκτός εάν υπάρχει αντίθετη ρητή συμφωνία και κοινή βούληση περί τούτου μεταξύ του δημιουργού προηγούμενου έργου και του συγγραφέα της διατριβής, η οποία μπορεί να αποδειχθεί). Ο δικαιούχος των πνευματικών δικαιωμάτων επί προηγούμενου έργου διατηρεί πλήρως το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας επί του έργου αυτού, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να απαγορεύει ή να επιτρέπει την προσαρμογή του έργου στο πλαίσιο εκπόνησης διατριβής και της αξίωσης δικαστικής προστασίας για την προσβολή του προηγούμενου έργου από τον συγγραφέα της διατριβής. Ωστόσο, εφόσον δεν είναι συνδημιουργοί, δεν δικαιούνται να αναφέρονται ως δημιουργοί του παράγωγου έργου.

8.5. Σε περίπτωση κοινών δημοσιεύσεων ή ανακοινώσεων σε συνέδρια μεταξύ επιβλέποντος καθηγητή και μεταπτυχιακού ή διδακτορικού φοιτητή, η υποβολή για

δημοσίευση/ανακοίνωση θα πρέπει να έχει ρητώς συμφωνηθεί μεταξύ των δύο μερών. Το ίδιο ισχύει και για τη σειρά των ονομάτων στη δημοσίευση/ανακοίνωση.

9. Σεβασμός των προσωπικών δεδομένων

Οι ερευνητές, κατά τη διεξαγωγή της ερευνητικής δραστηριότητας, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους και να μην παραβιάζουν τα προσωπικά δεδομένα τρίτων. Οιαδήποτε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων πρέπει να τηρεί τους όρους της κυπριακής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας (πρβλ. Κώδικα Δεοντολογίας Έρευνας § 2.3).

10. Ευθύνες των ερευνητών

10.1. Οφείλουν να συμμορφώνονται με τις εκάστοτε ισχύουσες νομοθεσίες και να ενημερώνονται για τις κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με την έρευνα.

10.2. Πρέπει να λαμβάνουν επαρκή καθοδήγηση στη διάρκεια της φοιτήσεώς τους. Τεκμηριωμένα ελλιπής καθοδήγηση υπόκειται σε κυρώσεις στο πλαίσιο των Κανονισμών του Πανεπιστημίου.

10.3. Έχουν προσωπική ευθύνη για τις πράξεις ή παραλείψεις τους σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, τις διεθνείς διακηρύξεις για τη βιοηθική και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

10.4. Οφείλουν να σέβονται την αξιοπρέπεια, την αυτονομία και τα βασικά δικαιώματα των προσώπων που εμπλέκονται στην έρευνα, να τα ενημερώνουν με σαφήνεια για το περιεχόμενο της έρευνας και να μην συμπεριλαμβάνουν τα συγκεκριμένα πρόσωπα στην έρευνα χωρίς την έγγραφη συγκατάθεσή τους η οποία δύναται και σε κάθε φάση της έρευνας να ανακληθεί.

10.5. Οφείλουν να διασφαλίζουν την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

10.6. Οφείλουν να σέβονται φυλετικές, έμφυλες, θρησκευτικές, πολιτικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των συμμετεχόντων.

10.7. Οφείλουν να μην επηρεάζονται οι ίδιοι ή τα αποτελέσματα της μελέτης από κοινωνικούς, πολιτικούς ή οικονομικούς παράγοντες.

10.8. Οφείλουν να μην αποκρύπτουν ή αλλοιώνουν τα αποτελέσματα της μελέτης.

10.9. Οφείλουν να τηρούν αρχεία για την εξέλιξη και τα αποτελέσματα ενός προγράμματος, ώστε να καθίσταται δυνατός ο έλεγχος, με ταυτόχρονη σε κάθε περίπτωση διασφάλιση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

10.10. Οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία και επιβαλλόμενα επιστημονικά μέτρα για την προστασία της υγείας των εργαζομένων στα προγράμματα από ατυχήματα ή άλλες παρενέργειες που μπορεί να προκύψουν κάτω από τις ιδιαίτερες συνθήκες της έρευνας.

10.11. Οφείλουν να τηρούν τους γενικούς και ειδικούς κανόνες ασφαλείας σε όλους τους χώρους του Πανεπιστημίου.

10.12. Απαιτείται να τηρούν τις αρχές της χρηστής, διαφανούς και αποτελεσματικής χρηματοοικονομικής διαχείρισης.

10.13. Κατά τη σύναψη συμφωνίας χρηματοδότησης, οι ερευνητές δεν πρέπει να δέχονται όρους που διακυβεύουν την ελευθερία τους, το κύρος και τα συμφέροντα του Πανεπιστημίου κατά το σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και τη δημοσίευση της έρευνάς τους.

10.14. Οφείλουν να αναφέρουν σε κάθε δημοσίευση τον φορέα που υπηρετούν.

10.15. Κατά τη διεξαγωγή της ερευνητικής δραστηριότητας οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη και να μη θίγουν καθ' οιονδήποτε τρόπο δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας τρίτων, τα οποία πρέπει να αποδίδουν στον δημιουργό της.

10.16. Σε περιπτώσεις διεξαγωγής έρευνας χρηματοδοτούμενης από εξωτερικά κονδύλια, στην οποία γίνεται χρήση πόρων του Πανεπιστημίου (π.χ. χρήση εγκαταστάσεων, εξοπλισμού, προσωπικού, κλπ.), απαιτείται προηγούμενη άδεια του οικείου οργάνου.

10.17. Δεν πρέπει λόγω της διεξαγωγής της εξωτερικά χρηματοδοτούμενης έρευνας να παρακωλύονται οι εκπαιδευτικές και λοιπές διαδικασίες και λειτουργίες που λαμβάνουν χώρα στις εγκαταστάσεις.

10.18. Απαραίτητη προϋπόθεση χρήσης εγκαταστάσεων του Πανεπιστημίου είναι ο επιστημονικός υπεύθυνος να είναι μέλος ΔΕΠ του Πανεπιστημίου σύμφωνα με τις εκάστοτε ρυθμίσεις του νόμου, περιλαμβανομένων των Ομοτίμων καθηγητών, εφόσον μετέχουν κατά το πρόγραμμα της Σχολής στην εκπαιδευτική διαδικασία.

10.19. Σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα το Πανεπιστήμιο διατηρεί το δικαίωμα διαχειριστικής χρέωσης και ενοικίου για τις παρεχόμενες χρήσεις εγκαταστάσεων και λοιπών παροχών από τα ερευνητικά προγράμματα.

10.20. Εάν η έρευνα διεξάγεται σε χώρους εκτός Πανεπιστημίου από μέλη ΔΕΠ, οι εγκαταστάσεις πρέπει να είναι κατάλληλες και ει δυνατόν πιστοποιημένες.

10.21. Συνεργασία με άλλα Πανεπιστήμια ή Ιδρύματα: Οι ερευνητές οφείλουν κατά την εκτέλεση προγραμμάτων που απαιτούν τη συνεργασία άλλων Πανεπιστημίων ή Ιδρυμάτων να σέβονται τις θεσμοθετημένες αρχές Δεοντολογίας και Βιοηθικής όλων των συμβαλλομένων φορέων.

Εγκρίθηκε κατά τη συνεδρία της Συγκλήτου αρ. 4/2020, ημερ. 5.02.2020 και επικυρώθηκε κατά τη συνεδρία της Επιτροπής Προσωπικού και Κανονισμών αρ. 4/2020, ημερ. 10.4.2020.